

השחקנית ג'יין פונדה

מחזיקים ברעות דומות ביחס לסיכסוך הישראלי-ערבי?

אני אינני מקארטיסטאן, ואני גם לא בודק בפנסקי החבר שלהם. הם מדברים אל ליבי כבני-אדם שלא נסחפו בורם הלאומני, אלא להיפך, התייצבו כנגדו כחומה בצורה. ועל כך מלאו הוקרתי להם.

● **את מי את מה אתה מייצג בשירתך?**

אני משתדל לייצג את הלך הרוח שלא מתחבר אם הקונטקסט הנוכחי של החברה הישראלית. ואין צורך להתאמץ כדי להוכיח. שמצב הרוח השחוח של החברה הישראלית הוא תוצאה ממשבר עמוק שפוקד את העם. לדעתי הגוף חולה ושום תרופת-פלא לא תצילו. אינני חבר מיפלגה. יש לי ערכים ועקרונות שמנחים אותי, והם בסדר-הכלל התמצית של ארץ-ישראל האחרת שדיברה על "ואהבת לרעך כמוך".

● **מה דעתך על שדום-עכשיו?**

בתוכנית עלי כותרת, כשירון לונדון שאל אותי על שלום עכשיו, אמרתי לו שאני שלום שלשום. למה דווקא עכשיו? אם היו שומעים בקולות השלשום, אני משוכנע שעכשיו היינו מחייכים והרגשתנו הייתה שונה

יני בחוג ידידים (מחבק את הצייר אורי ליפשיץ), כסית"

בכל מה שקשור בפער המעמדי, יותר מתוכחים מאשר עושים. המחאה בעניין המצוקה והפער החברתי מנסה לקבל את ביטוייה וגיבויה מן המיינסט: פרויקט השכונות, וכו'. החרדה לגורל הפערים באה, לצערי, מבינת-המידרש של כל מיני גופים — להוציא הפנתרים השחורים — הקשורים בשילטון. זהו נושא ההולך ומכאיב מיום ליום. בני הארץ, מהשכבות העניות, חשים שהם בנים חורגים בארצם. כדי לבנות חיים במולדתם הם צריכים להיות בני מיליונרים, משפחות מרובות ילדים חיות מחתת לקו העוני, והמעמד הבינוני סובל גם כן. במציאות שבה מיליונים ומיליארדים מכוונים להתנהלויות, אין זה מתמיה כלל שהפער הולך ונושא אופי טראגי. איפה זה נשמע שקבוצה של מתנחלים, ההופכת את אורחות חיינו לגיהינום, זוכה במירב העזרה והתמיכה, ושכבה שהיא למעשה הרוב הדומיננטי של החברה, חיה בעוני ובמחסור. מימשל שגורם לקיבה ריקה אין לו שום צידוק מוסרי להמשיך להתקיים. לדעתי צריכה לקום תנועת-מחאה המונית, שתכוון את היצי הביקורת שלה בראש ובראשונה נגד המתנחלים החיים על חשבון העניים. אם לא תינתן תשובה קונסטרוקטיבית לבעיית הפער החברתי, ההחרפה תוביל לתוצאות מסוכנות. שאני חושש מהן.

עם המוסכמות — וזה אולי גם מקור כוחי — אינני נרתע מלהגיע אל מירב בני-אדם על מנת להסביר את השקפותי, ותופתע לשמוע, בעת האחרונה אני גם זוכה לתהודה. לדעתי, הצניעות לעיתים היא נחלתם של טפשים. תרשה לי בעניין זה להחמיא לעצמי ולא להיות צנוע.

● **מה דעתך על הפמיניזם?**

אם פמיניסט זה להיות רגיש לכל הדברים הנאצלים והיפים של חופש הביטוי, הפרדת הדת מהמדינה, אי-דיכוי של עם אחר, הגנה על זכויות-האזרח, סגירת הפער החברתי, שיוויון האשה וחרות הגבר, שלום וצדק סוציאלי, אז אני פמיניסט בריש גלי.

● **כשגיון פונדה ביקרה בארץ הקדשת לה שיר שבו היללת את מאבקה נגד המירימה בוויאטינאם. ביקורה בארץ, לעומת זאת, נערך בחסות משרד-החוץ, והיא נמנעה מלניקוט עמדה כלשהי בנושא הסיכסוך הישראלי-ערבי. איך מתיישבת, לדעתך, התנהגותה בארץ עם פועלה בזמן מלחמת וויאטינאם?**

לי יש דרך ארץ כלפי בני-אדם לחמים. ג'יין פונדה חוללה היסטוריה במאבק נגד המלחמה בוויאטינאם, ובתור שכזאת כתבתי לפני כמה שנים את השיר שלי, שהוקדש לה. כשם שכתבתי שירים על פול רוברטסון, על מרטין לותר קינג, על תיאודורקיס, על פיט סיגר ועל מרים מקבה. אם אתה מתייחס לחתך של הדמויות הללו, אתה הרי מבין שמה שמאפיין אותן זה המרד. ולי יש רגישות חזקה מאוד למורדים שנושאים באמתחתם כמיהה לחרות. כתבתי ש, לאמריקאים ג'יין פונדה, לצרפתים סימון סני-יורה, ליוונים מלינה מרקורי, ולנו אמי הגנרלית. המס' קנה המתבקשת היא שסדר-הכלל התרבות הישראלית סובב סביב הטבור של המיליטריזם, והמיליטריזם אינו תרבות, הוא מחנך לשיגאה. ולכן, בתוך עולם אפל, שלעתים בקושי מאיר את דרכך, טוב להזכיר שמות של כאלה, שבמהלך חייהם הקריבו את עצמם למען אמונתם. השיר נכתב על ג'יין פונדה, שהיתה בשבילי קרן אור. והצטרפתי

באילו מדינה מתקנת מכריחים אותך להיות יהודי, ציוני ודתי קנאי? האם אתה לא חושב שרצוי להיות בן-אדם?

66

מאוד שביקורה בארץ לא עזר לקירוב הלבבות של שוחרי השלום היהודים והערבים. לעומת זאת, לפני פרוץ מלחמת יוני '67 ביקר בארץ הזמר והאדם היקר פיט סיגר. והוא ידע, בתקופת שהותו בארץ, לשכור את אולם הילטון על חשבוננו ולקיים מיפגש יהודי-ערבי מרשים שקרא לשלום ולאחווה, וקשה, עד עצם היום הזה, להשתחרר מהרושם העז שעבר זה עשה. הוא שר שעתים בפני קהל של אלפים איש, יהודים וערבים, שירי חרות והאדם, נגד המלחמה בוויאטינאם, ובעד שלום. אורי אבנרי נשא דברים נגד המלחמה בוויאטינאם, והיה גם לי הכבוד, יחד עם המשורר הערבי סלאם ג'ובראן, לקרוא משירי יצאנו מן האולם אל תוך הלילה שחידך היה מבושם מאושר. היינו ממש שתויים מאחווה. שבוועים אחרי זה פרצה מלחמת יוני '67.

● **לאחרונה נשמעות טענות, שהשמאל בארץ עומק יותר מדי כבעיות הקשורות לסיכסוך סוף עם הערבים ואיננו מקדיש די מרץ לפי פול בנושאי הפער המעמדי. האם אתה רואה קשר בין שני נושאים אלה?**